

ماده ۱۰ نزدیک اعلامیه حقوق بشر - (۱) هر زن و مرد بالغی
حقوق دارند بدون هیچگونه محدودیت از نظر نژاد ، ملیت ، تابعیت ،
یا مذهب ، باهمدیگر زناشوئی کنند و تشکیل خانواده دهند . در
مدت زناشوئی و هنگام انحلال آن ، زن و شوهر در کلیه امور مربوط
بازدواج ؛ دارای حقوق مساوی میباشند .
(۲) ازدواج باید با رضایت کامل و آزادانه زن و مرد
واقع شود .
(۳) خانواده رکن طبیعی و اساسی اجتماع است و حق دارد
از حمایت جامعه و دولت بهره مند شود .

تشکیل خانواده :

تسهیلاتی که اسلام در امر ازدواج قائل شده

از آنجا که اسلام ازدواج را عامل مؤثر بقا و نسل بشر و تکثیر و ازدیاد نفوس نوع انسان و عمران
و آبادی کشورها ، و توسعه و پیشرفت وسائل تولید و اقتصاد ، و جلوگیری از مفاسد اخلاقی و
اجتماعی . . . میداند و معتقد است تنها راه سعادت مندانه زیستن جامعه انسانی و پرهیز از
مفاسد افراط و تفریط جنسی ، بکار بستن قوانین ازدواج و تشکیل کانون خانواده است ، از این
جهت نهایت ترغیب و تشویق را درباره تحقق یافتن این امر حیاتی نموده و با هر گونه عاملی که
ممکن است مردم را از انجام این وظیفه مهم باز دارد ، بشدت مبارزه کرده است و بطور کلی
تسهیلات زیادی در این باره برای مردم قائل شده که بالاتر و بیشتر از آن متصور نیست .

عواملی که ممکن است مردم را از اقدام بامر ازدواج بازدارد و از برقراری کاخ رفیع کانون

خانواده جلوگیری کند و تأخیری در آن بوجود آورد امور زیر است :

۱ - ترس از فقر - امروز ، اغلب جوانان برای ترس از فقر و تنگدستی و اینکه مبدا

پس از ازدواج در مضیقه مالی قرار گیرند تن باز دواج نمیدهند و برای رسیدن بمقامات عالیة اجتماعی و بدست آوردن شغل های حساس و تهیه کردن وسائل مدرن و دلخواه زندگی ، از زیر بار این وظیفه مهم ، شانه خالی می کنند و از این راه هزاران مشکلات و بدبختی برای خود و جامعه بیار می آورند !

ولی اسلام هیچگاه این بهانه های بی اساس ، و این نوع فکرهای ناصواب را مانع ازدواج نمیداند بلکه ب مردم نوید میدهد : **گرچه هنگام ازدواج وسائل زندگی بطور دلخواه فراهم نباشد اقدام باین امر حیاتی کنند ، خداوند جبران محرومیت های آنان را خواهد نمود « و انکحوا الایامی منکم والصالحین من عبادکم و امائکم ؛ ان یکونوا فقراء ینفهم الله من فضله »** یعنی : برای افراد قابل و شایسته ای که همسر ندارند و وسائل ازدواج فراهم سازید ، چنانچه فقیر و تنگ دست باشند ، خداوند آن ها را بکرم خود بی نیاز میسازد (۱)

از آنجا که نیازمندی طبعاً آدمی را وادار بفراهم کردن وسائل زندگی میکند و از تنبلی و سستی و بیکاری باز داشته و بکار و کوشش وادار میسازد ، از این جهت اسلام معتقد است نه تنها فقر و تنگدستی نبایستی مانع تشکیل خانواده شود ، بلکه ازدواج از عوامل مؤثر پیشرفت در زندگی و رفع نیازمندی های زندگی خواهد بود. روی این جهت فرموده است « تزوجوا للرزق فان فیهن البرکة ، یعنی : برای بدست آوردن روزی ازدواج کنید ، زیرا برکت در ازدواج قرار داده شده است . » (۲)

۳ - تشریفات سنگین و مخارج کمر شکن .

امروز مشکل بزرگی که در سر راه جوانان ، در موضوع ازدواج وجود دارد و باعث پائین آمدن آمار ازدواج و شانه خالی کردن طبقه جوان از زیر بار مسئولیت تشکیل خانواده شده ؛ عبارت از تشریفات سنگین عروسی ، مهرهای زیاد ، توقعات بیجا ؛ مخارج کمر شکن ازدواج و اداره زندگی است . ولی اسلام ، همان طوری که در جمیع شئون زندگی راه های سهلتر و آسان تر را که با واقع بیشتر انطباق دارد ، انتخاب می کند در این باره نیز نهایت سهل گیری را کرده است .

اسلام در مرحله اول دستور میدهد : مقدمات ازدواج یعنی خواستگاری ، تعیین مقدار مهر و مخارج عروسی با سانی بر گذار شود لذا پیغمبر اکرم میفرماید : « ان من ینم المرأة تیسیر خطبتها و قلة صداقها » یعنی : از میمنت و خوشقدمی زن اینست که خواستگاریش با سانی انجام گیرد

ومهریه اش کم باشد» (۱)

در جای دیگر میفرماید: «افضل نساء امتی اصبحهن و جهاً واقلمهن مهرأ» یعنی: بهترین زنان امت من آنهایی هستند که از نظر زیبایی از دیگران زیباتر و از لحاظ مهر از دیگران کمتر باشند» (۲)

باز از پیغمبر اکرم نقل شده که فرمود: شومی و نامبارکی در سه چیز است: زن، مرکب، خانه، نامبارکی و بدقدمی زن آن است که مهرش سنگین و مشکل زاباشد» (۳)
امام صادق (ع) میفرماید از بركت زن سبك بودن مخارج و آسان زائیدن اوست و از نامبارکی او زیاد بودن مخارج و مشکل زائی اوست» (۴)

و در مرحله ثانی برای جلوگیری از مخارج سنگین و طاقت فرسای زندگی و توقعات بیجا دستور میدهد: مسلمان بایستی در هر حال میان نیروی و اعتدال را سرمشق خود قرار داده، از اسراف و تبذیر بپرهیزد و زن نیز از نظر اخلاقی حق ندارد، با درخواستهای بی دریبی و توقعات بیجای خود شوهر را در مضیقه و ناراحتی قرار دهد از این جهت فرموده است: «اگر زنی بشوهر خود بگوید: من از شما چیزی ندیده ام، تمام اعمالش را تباہ کرده است» (۵)

روی این حساب این بدبختی که اکنون دامنگیر جامعه ما شده، جوانان ما برای آنکه چند صباحی بیشتر از تشریفات سنگین عروسی؛ مهرهای زیاد، توقعات بیجا، مخارج سنگین زندگی در امان باشند؛ حاضر باز دواج و تشکیل خانواده نمی شوند اسلام بشدت با آن مبارزه کرده، سادگی و عدم تکلف را نخستین رمز تحقق و بقاء خانواده میدانند.

۳- قیودی اساس .

بسیاری از مردم هستند که هدفشان در امر زناشویی، یا بدست آوردن مال و ثروت است و یا تحصیل آبرواز راه حسب و نسب خانوادگی است و یار رسیدن بمقام و منصب اجتماعی و یا میخواهند با داشتن زن یا شوهری ثروتمند و با شخصیت، بر دیگران تفاخر و روزند! بدیهی است این طرز تفکر و این تقیدات بی اساس سنگ بزرگی پیش پای خانواده ها و طبقه جوان میاندازد و آنها را تا مدتی از تشکیل خانواده محروم میسازد!

ولی از آنجا که اسلام، هرگونه امتیازات و اختلافات طبقاتی را خواه از لحاظ نژاد، ثروت، شخصیت، ملیت، زیبایی، زبان، منصب، نسب و نظائر اینها، لغو و ابطال کرده

است از این جهت هیچکدام از این قیود بی اساس را مانع تحقق امر زناشویی ندانسته و هیچگونه محدودیتی از این راه قائل نیست. تنها چیزیکه در موضوع زناشویی و تشکیل خانواده از نظر اسلام اهمیت دارد، موضوع پاکدامنی و نجابت و پرهیزکاری است.

پیغمبر اسلام میفرماید: «هر کس زنی را تنها برای زیبایی او ازدواج کند، آن چه را که دوست میداشت در او نخواهد یافت و هر که زنی را برای ثروت او تزویج نماید، خداوند او را بخود او وامیگذارد، بنا بر این بر شما لازم است که همسر با ایمان و پاکدامنی انتخاب نمائید» (۱) امام صادق میفرماید: «هر گاه مردی زنی را برای خاطر مال یا زیبایی او تزویج کند، خداوند او را بخود او وامیگذارد و اگر برای خاطر دین و پرهیزکاریش او را ازدواج کند، خداوند هم مال و هم زیبایی نصیب او میگرداند» (۲)

پیغمبر اسلام رسماً از ازدواج بازنهائی که اصالت خانوادگی و عفت و پاکدامنی ندارند و تنها سرمایه آن‌ها جمال و زیبایی است جلوگیری مینماید: «یا کم و خضراء الدمن قیل ما خضراء الدمن؟ قال المرأة الحسناء فی منبت السوء» - یعنی: پرهیزبند از گیاهانی که در نقاط آلوده میروید پرسیدند منظور از این گیاه‌ها چیست؟ فرمود: زن زیبایی که از خانواده ای ناپاک باشد» (۳)

برای اینکه اینگونه قیود محدودیتها عملاً از بین برود، پیغمبر اسلام دختر عموی خود «ضباعه» دختر زبیر بن عبدالمطلب را برای مقدمات غلام و «ذلفا» دختر زیاد بن لبید بزرگ قبیله بنی ییاضه را برای «جویر» کوتاه قد و آبله و وسیاه چهره و بینوا، و زینب بنت جحش دختر عمه اش را برای زید غلام خود، ازدواج کرد تا مردم در امر زناشویی با حضرت تأسی جسته پابند اینگونه قیود بی اساس که لطمه جبران ناپذیری بکیان خانواده وارد ساخته نشوند.

سخن کوتاه اینکه: هر عاملی که مردم را از اقدام با امر ازدواج دلسرد کند و یا از برقراری کاخ رفیع تشکیل خانواده جلوگیری نماید خواه ترس از فقر و تنگدستی و خواه تشریفات سنگین و مخارج کمر شکن ازدواج و خواه تقیدات بی اساس اجتماعی و خواه افکار و تخیلات واهی دیگر باشد؛ اسلام همه آنها را لغو و ابطال کرده، سادگی را جایگزین آن‌ها ساخته است البته محدودیت‌هایی هم اسلام، درباره ازدواج قائل شده که در شماره آینده به برخی از آنها اشاره خواهد شد.